

B

βαδίζω (αμετβ. ρ.): πφιράβ (= αμετβ. περπατώ).

βάδισμα: πφιριπέ, ο (= περπάτημα).

βάζο: βάζο, ο

π.χ. κον πφαγκλά ο βάζο; = ποιος έσπασε το βάζο;

βάζομαι (αμετβ. ρ.): τχάμαν

π.χ. νι λατζάς κάι τχόστουτ εκχέ σικνέ χουρντέσα; = δεν ντρέπεσαι που βάζεσαι (τα βάζεις) με ένα μικρό παιδί; (κατάρα) τε τχόλπες τούσα ο Ντελ, κάι τχόστουτ μάνσα = να βαλθεί με σένα ο Θεός, που βάζεσαι (τα βάζεις) με μένα. (βλ. ομόηχο τχάμαν = πλένομαι).

βάζω (α) (μετβ. ρ.): τχαβ

π.χ. κάι τχοντάν με μενία; = πού έβαλες τα παπούτσια μου; κον τχοντά τουτ τε κερές καβά σσεί; = ποιος σε έβαλε να κάνεις αυτό το πράγμα; τχο μανγκέ τε χαβ = βάλει μου να φάω.

(βλ. και τοποθετώ).

(βλ. ομόηχο τχαβ = κλωστή, πλένω).

Αντίθ. ικαλάβ = βγάζω.

βάζω (β) (ενεργ. διαμ. ρ.):

τχονταράβ και (επιτατ.ενεργ.διαμ.ρ.)

τχοντανταράβ (= βάζω να βάλει-ουν, κάνω να βάλει-ουν, σ.α.

εγκαθιστώ, παραγγέλλω)

π.χ. κα τχονταράβ λεστέ ε κασστά αν ντάμο = θα τον βάλω να βάλει

τα ξύλα στην αποθήκη,

τχονταρντόμ τεήπι α(ν)ντό τομαφίλι

= εγκατέστησα μαγνητόφωνο στο

αυτοκίνητο, σο μανγκές τε

τχονταράβ τουκέ τε χας; = τι θέλεις

να σου παραγγείλω να φας; τζαβ

κάι ντοκτόρι τε τχονταράβ μανγκέ

γκαλμπενέσκο νταν = πάω στον

γιατρό να βάλω χρυσό δόντι.

βαθαίνω (μετβ. ρ.): ντερίνι-κεράβ (= βαθύ κάνω).

βαθαίνω (αμετβ. ρ.): ντερίνι-κερντιάβ (= βαθύς γίνομαι).

βαθιά (επίρρ.): ντερίνι

(σ.α. βαθύς, βλ. και βαθύς).

π.χ. νά τζα μπουτ ντερίνι α(ν)ντό παί, κα τασός = μη πηγαίνεις πολύ βαθιά μες στο νερό, θα πνιγείς.

βαθμός: βαθμόζι, βατμόζι και βαθμός, ο

βάθος: ντερι(ν)νίκο, ο

π.χ. καζόμ μέτρορα σι ο

ντερι(ν)νίκο; = πόσα μέτρα είναι το βάθος;

βαθύς (άκλ. επιθ.): ντερίνι

π.χ. ντερίνι ντενίζι = βαθιά

θάλασσα, (μτφ.) ντερίνι σι καλά

πφερασά, νασστί ακχιαρές λεν =

βαθιά είναι αυτά τα λόγια, δεν

μπορείς να τα καταλάβεις.

βαθύτητα: (βλ. βάθος).

βαλβίδα: βαλβίντα και βαλβίδα, η

π.χ. ντενκλεμέκο μανγκέν ε

τομαφιλέσκε βαλβίντε = ρύθμιση

θέλουν του αυτοκινήτου οι

βαλβίδες.

βαλές: βαλέ, ο

Συνών. φά(ν)τι = φάντης.

βαλίτσα: βαλίτσα η

π.χ. πουτάρ η βαλίτσα = άνοιξε την

βαλίτσα.

βαλμένος (α) (μτχ.): τχοντό,-ί

(βλ.ομόηχο τχοντό = πλυμένος).

Αντίθ. μπιτχοντό = άβαλτος

(ομόηχο μπιτχοντό = άπλυτος).

βαλμένος (β) (μτχ.): τχονταρντό, -ί

(από το ρ. τχονταράβ βλ. βάζω (β),

τχονταρντό σ.α. εγκατεστημένος).

βάλσιμο (α): τχοντιπέ και τχοηπέ, ο

(βλ. ομόηχο τχοηπέ = πλύσιμο)

(βλ. και τοποθέτηση).

Αντίθ. ικαλιπέ = βγάλσιμο.

βάλσιμο (β): τχονταριπέ, ο (ρημ. ουσ. από το ρ. τχονταράβ βλ. βάζω (β), τχονταριπέ σ.α. εγκατάσταση).

βάλτος: μπατάκο, ο (σ.α. βούρκος).

βαμβακάκι: παμουκίσι, ο.

βαμβακέλαιο: παμουκέσκο-κχιλ, ο.

βαμβακερός (επίθ.):

παμουκλούιο, -ούκα (προφ. με συνίζηση ιο)

π.χ. παμουκλούιο μπουφάνο = βαμβακερό μπουφάν.

βαμβάκι: παμούκο, ο.

π.χ. κα τζας κάι γκαβ τε κίντας παμούκο = θα πάμε στο χωριό να μαζέψουμε βαμβάκι, σαρ παμούκο σι λακέ βαστά = σαν βαμβάκι είναι τα χέρια της (δηλ. μαλακά).

βαμβακομαζευτής (ο εργάτης που μαζεύει βαμβάκι): παμουκτσίο, ο θηλ. παμουκτσούκα, η.

βαμβακοπαραγωγός: παμουκτσίο, ο θηλ. παμουκτσούκα, η (σ.α. βαμβακομαζευτής).

βαμβακοσυλλεκτική-μηχανή:

παμουκένγκι-κο(μ)μπίνα, η π.χ. σαρ ικλιλί ε παμουκένγκι-κο(μ)μπίνα, τσχι(ν)ντιλί αμαρί μπουκί = καθώς βγήκε η βαμβακοσυλλεκτική μηχανή κόπηκε (μειώθηκε) η δουλειά μας (φράση των εργατών που μαζεύουν βαμβάκι).

βαμμένος (α) (μτχ.): μακχλό, -ί (σ.α. αλειμμένος)

π.χ. μακχλέ σι λακέ μπαλά = βαμμένα είναι τα μαλλιά της, μακχλό σι ο κχέρ = βαμμένο είναι το σπίτι, (μτφ.) τζανές σο μακχλό σι καβά, τζαλ τουσά σσουκάρ τζι τε κερέλ πι μπουκί = ξέρεις τι βαμμένος (συμφεροντολόγος) είναι αυτός, πάει καλά μαζί σου μέχρι να κάνει τη δουλειά του, (μτφ.) τζάταρ κατάρ μο μακχλέα! αβέρ πφενές ανγκλά μά(ν)ντε ντα αβέρ παλάλ μά(ν)ντε = φύγε από δω ρε βαμμένε

(διπρόσωπε)! άλλα λες μπροστά μου κι άλλα από πίσω μου. (Η μτφ. έννοια της τελευταίας φράσης προήλθε από το γεγονός ότι το βάλσιμο γίνεται οριζόντια και κάθετα).

(βλ. και αλειμμένος).

Συνών. μπουϊαμούσσι = μπουγιατισμένος.

Αντίθ. μπιμακχλό = άβαφος.

βαμμένος (β) (μτχ.):

μακχλανταρντό, -ί (από το ρ. μακχλανταράβ, βλ. βάφω (β)).

βαμμένος (γ) (μτχ.): μακχλαρντό, -ί (από το ρ. μακχλαράβ, βλ. βάφω (β)).

βανίλια: βανίλια, η

π.χ. ντε μαν ζάλακ βανίλια, τε τσχαβ α(ν)ντό κεκ = δώσε μου λίγη βανίλια, να βάλω μες στο κέικ.

βαραίνω (αμετβ. ρ.): πφαριάβ

π.χ. πφαριλό ο χουρντό, τφουλιλό! = βάρυνε το παιδί, χόντρυνε!

(πφαριάβ μτφ. = αμετβ. σκάζω, πφαρό = βαρύς).

Αντίθ. λοκιάβ = αμετβ. ελαφρώνω.

βαραίνω (μετβ. ρ.): πφαραράβ (πφαραράβ μτφ. = σκάζω μετβ.).

Αντίθ. λοκιαράβ = μετβ. ελαφρώνω.

βαράω (μετβ. ρ.): τσαλαβάβ (= χτυπώ)

π.χ. τσαλαβάβ η καρφίν ε τσοκανέσα = βαράω το καρφί με το σφυρί.

βαρελάκι: φουτσίσα, η.

βαρελάς: φουτσουτζούιο, ο (προφ. με συνίζηση ιο) και φουτσουτζίο, ο (θηλ. φουτσουτζούκα, η).

βαρέλι: φουτσία, η

π.χ. πφεράβ η φουτσία παί = γεμίζω το βαρέλι νερό.

βαρελιάζω (μετβ. ρ.): α(ν)ντί-φουτσία-πφεράβ (= μες στο βαρέλι γεμίζω).

βάρεμα: τσαλαηπέ, ο (= χτύπημα).

βαρεμάρα: (βλ. βαριεστημάρα).

βαρεμένος (μτχ.): τσαλαντό,-ί (= χτυπημένος).

π.χ. (μτφ.) τσαλαντό σι α(ν)τό σορό = βαρεμένος είναι στο κεφάλι (δηλ. είναι βλάκας).

βαριά: τοκμάκο, ο

π.χ. περαβάβ ο ντουβάρι ε τοκμακέσα = γκρεμίζω τον τοίχο με τη βαριά (τοκμάκο μτφ. = παχουλός, χοντρός π.χ. τοκμάκο κερντιλό ο χουρντό κατάρ καλά χαμάτα = παχουλό έγινε το μωρό από αυτές τις τροφές).

βαριά (α) (επίρρ.): φφαρέστε

π.χ. φφαρέστε τζαλ καβά τομαφίλι = βαριά πηγαίνει αυτό το αυτοκίνητο.

Αντίθ. λοκέστε = ελαφρά.

βαριά (β) (επίρρ.): αβούρι (σ.α. βαρύς, αργός, βραδυκίνητος).

π.χ. μπουτ αβούρι πασστός = πολύ βαριά κοιμάσαι.

Αντίθ. αφίφι = ελαφρά, ελαφρός.

βαριακούω (αμετβ. ρ.): φφαρέστε-ασσουνάβ.

βαριέμαι: υσσενιάβ (το υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. υσσενίορ τε τζαλ αβγκιέ κάι μπουκί = βαριέται να πάει σήμερα στη δουλειά, υσσενίορ κατάρ πο τχαν τε ουσστέλ ο κχα(ν)ντινό = βαριέται από τη θέση του να σηκωθεί ο τεμπέλης.

βαριεστημάρα: υσσενιμέκο, ο

π.χ. υσσενιμέκο ασταρντά μαν = βαριεστημάρα μ' έπιασε.

Συνών. κχα(ν)ντινιπέ = τεμπελιά, βρομιά, οκνηρία, τε(μ)μπε(λ)λίκο = τεμπελιά, οκνηρία.

βαριοκοιμάμαι (αμετβ. ρ.):

φφαρέστε-πασσιτιάβ και φφαρέστε-πασσιλιάβ.

βαριοπούλα (α): τοκμακίσι, ο (μτφ. παχουλούτσικος).

βαριοπούλα (β): σικνό-τοκμάκο, ο (= μικρή βαριά)

π.χ. κον λιά ο σικνό-τοκμάκο; = ποιός πήρε τη βαριοπούλα;

βαριούτσικος (επίθ.): φφαρορό,-ί *Αντίθ. λοκορό = ελαφρούτσικος.*

βάρκα: καήκο, ο

(σ.α. πλοίο, καράβι, καϊκι).

βάρος: φφαριπέ, ο

π.χ. νά βάζντε μπουτ φφαριπέ, κα αστάρντολ κο ντουμό = μη σηκώνεις πολύ βάρος, θα πιαστεί η μέση σου, σίμαν εκ φφαριπέ οπρά μο γκί = έχω ένα βάρος (στενοχώρια) πάνω στην ψυχή μου, μπιτίν ο φφαριπέ οπρά μά(ν)ντε ατσχιλό = όλο το βάρος (η ενοχή) πάνω μου έμεινε.

(ντουμό κυριολ. = πλάτη).

Αντίθ. λοκιπέ = ελαφρότητα.

βάρος (για άθληση): βαριόζι, ο

π.χ. νταλί κα βάζντες καβά βαριόζι; = θα μπορέσεις να σηκώσεις αυτό το βάρος;

βαρύκωλος (ο): φφαρέ- μπουλάκο, ο

π.χ. μπουτ φφαρέ - μπουλάκο σαν, κερ σσεβίκι = πολύ βαρύκωλος είσαι, κάνε γρήγορα, θηλ.

βαρύκωλη = φφαρέ- μπουλάκι, η.

βαρύς (α) (επίθ.): φφαρό,-ί (σ.α. αργός)

π.χ. φφαρό γκονό = βαρύ σακί, (μτφ.) φφαρό σι οπρά μπουκί = βαρύς (αργός) είναι πάνω στη δουλειά, (μτφ.) φφαρί σι λεσκί ρομνί = βαριά (έγκυα) είναι η γυναίκα του.

Αντίθ. λοκό = ελαφρός, σσεβίκι = σβέλτος, σβέλτα, γρήγορος, γρήγορα.

βαρύς (β) (άκλ.επιθ.): αβούρι (σ.α. βαριά, αργός, βραδυκίνητος).

π.χ. αβούρι σι ο ντεμίρι, νασστί κα βάζντες λε = βαρύ είναι το σίδερο, δε θα μπορέσεις να το σηκώσεις, καλέ μπουκιάκε του νι κερές, αβούρι σαν = γι' αυτή τη δουλειά εσύ δεν κάνεις, βαρύς (αργός) είσαι,

μυρνέ πφερασά αβούρι αβέν τουκέ
= τα δικά μου λόγια βαριά σου
έρχονται (σε πειράζουν).

*Αντίθ. αφίφι = ελαφρός, ελαφρά,
σσεβίκι = σβέλτος, γρήγορος,
ευκίνητος, σβέλτα, γρήγορα.*

βαρύτητα: φφαριπέ, ο (κυριολ.
βάρος).

βαρυφαίνεται (αμετβ. ρ.): φφαρό-
σικάντολ.

βασανίζομαι (αμετβ. ρ.): τσεκία-
σϋρνταβ (= βάσανο τραβώ)

π.χ. τζάμπα τσεκία-σϋρντες πασσά
λεστέ = άδικα βασανίζεσαι κοντά
του.

βασανίζω (μετβ. ρ.): τσεκία-
σϋρνταράβ (= βάσανο κάνω να
τραβήξει-ουν).

π.χ. σόσκε σϋρνταρές μαν τσεκία;
= γιατί με βασανίζεις;
(βλ. και τυραννώ).

βασάνισμα: τσεκία-σϋρνταριπέ, η
βασανισμένος: (βλ.
τυραννισμένος).

βάσανο (α): τσεκία, η

π.χ. νι σϋρντί(ν)ντον καλά τσεκίε =
δεν τραβιούνται αυτά τα βάσανα.
(βλ. και τυραννία).

βάσανο (β): ντέρτι, ο

π.χ. μουκ μαν κάι με ντέρτορα =
άσε με στα βάσανά μου, με κάσκε
τε φφενάβ μο ντέρτι; = εγώ σε ποιον
να πω το βάσανό μου;

βάση: βάσι, η

βασίζομαι: βλ. εμπιστεύομαι,
στηρίζομαι

βασιλεία: τχαγκαριπέ, ο

βασιλιάς: τχαγκάρ, ο και πατισσάι,
ο

π.χ. ντικχλά εμπούκα παρέ κάι πε
βαστά ντα κερέλπες τχαγκάρ = είδε
λίγα λεφτά στα χέρια του και
παριστάνει το βασιλιά.

βασιλεύω (αμετβ. ρ.): τχαγκαράβ.

βασιλικός (α) (φυτό): πεσλάνο, ο

π.χ. μπούσσορ κχά(ν)ντελ ο
πεσλάνο = υπέροχα μυρίζει ο
βασιλικός.

(υποκ.): πεσλανίσι, ο.

βασιλικός (β) (φυτό): μπισιλέκο, ο.

βασιλικός (επίθ.): τχαγκαρένγκο,-ι
και πατισσαϊένγκο,-ι (προφ. με
συνίζηση ιε)

π.χ. σαρ τχαγκαρένγκο κχέρ σίτουτ
= σαν βασιλικό σπίτι έχεις.

βασιλίσα: τχαγκαρνί, η και
πατισσάικα, η.

βασιλόπιτα: πλιτσι(ν)τα,
πλετσι(ν)τα και πετσι(ν)τα, η (=
πίτα, μπουγάτσα).

βαστώ (αμετβ. και μετβ. ρ.):

ασταράβ (= πιάνω, κρατώ)

π.χ. αστάρεν λε, σόσκε κα
μουνταρέλ λε = βαστάτε τον, γιατί
θα τον σκοτώσει, αστάρ
ζουραλέστε = βάστα γερά.

(βλ. και πιάνω, κρατώ).

βατομουριά: καλιντζιλίν, η.

βατόμυρο: κάλιντζα, η.

βατραχάκι: ζζανμπορί και
ζζανμπίσα, η

(βλ. και χελωνάκι).

βατραχοειδής (επίθ.): ζζανμπάκο,-
ι (σ.α. χελωνοειδής, ζζανμπα =
βάτραχος, χελώνα).

βατραχοπόδαρο: ζζανμπάκι-τσανκ,
η (σ.α. χελώνας πόδι, ζζάνμπα =
βάτραχος, χελώνα).

βάτραχος: ζζάνμπα, η

(βλ. και χελώνα).

βαφέας: μποιιατζίο, ο (προφ. με
συνίζηση ια)

π.χ. μποιιατζίο τομαφιλένγκο =
βαφέας αυτοκινήτων.

βαφή: μποιιάβα, η (= μπογιά)

(προφ. με συνίζηση ια, βλ. και
μπογιά)

π.χ. μπαλένγκι μποιιάβα = βαφή
μαλλιών.

βάφομαι (α) (αμετβ. ρ.): μακχάμαν
(μέση διάθεση)

π.χ. *κάνω κα τζας ντα μακχλάν-τουτ*
αγκαντάλ; = *πού θα πας και*
βάφτηκες έτσι; (μακχάμαν σ.α.
 αλείφομαι).

βάφομαι (β) (αμετβ. ρ.): μακχλιάβ
 (παθητική διάθεση) (σ.α.
 αλείφομαι)

π.χ. *κάνω κα μακχλόλ καβά κχερ*; =
 τότε θα βαφτεί αυτό το σπίτι;

βάφομαι (γ) (επιτατ.μεσ.διαμ.ρ.):
 μακχλανταράμαν και (μεσ.διαμ.ρ.)
 μακχλαράμαν (= *βάζω να με βάψει-*
ουν, βάζω να με αλείψει-ουν,
αφήνω να με βάψει-ουν, κάνω να
βαφτώ)

π.χ. *γκελί και κομότρια τε*
μακχλανταρέλπες = πήγε στην
κομμώτρια να βαφτεί
 (μακιγιαριστεί).

βαφτίζομαι (αμετβ. ρ.): μπολντιάβ
 π.χ. *ιρακί μπολντιλό λέσκο*
χουρντό = χθες βαφτίστηκε το παιδί
του.

βαφτίζω (αμετβ. ρ.): μπολάβ
 π.χ. *κάνω σαβί κχανγκιρί κα μπολέσ*
κε χουρντές; = *σε ποια εκκλησία θα*
βαφτίσεις το παιδί σου;
 (βλ. και βουτώ).

βάφτιση: μπολιπέ, ο
 (βλ. και βούτηγμα).

βαφτισμένος (μτχ.): μπολντό,-ί
 π.χ. *μπολντό σι λεσκό χουρντό =*
βαφτισμένο είναι το παιδί του.

Αντίθ. μπιμπολντό = αβάφτιστος.

βάφω (α) (μετβ. ρ.): μακχάβ
 π.χ. *παρνιλέ λακέ μπαλά ντα*
μακχλά λεν = άσπρισαν τα μαλλιά
της και τα έβαψε, κάνω μακχλάν κο
κχέρ; = *πότε έβαψες το σπίτι σου*;
 (βλ. και αλείφω).

βάφω (β) (επιτατ. ενεργ. διαμ. ρ.):
 μακχλανταράβ και (ενεργ. διαμ.ρ.)
 μακχλαράβ (= *βάζω να βάψει-ουν,*
βάζω να αλείψει-ουν, κάνω να
βάψει-ουν, κάνω να βαφτεί-ούν)

π.χ. *κα μακχλανταράβ λατέ ο κχερ*
 = *θα την βάλω να βάψει το σπίτι,*
κα μακχλαράβ λατέ με μενία = θα
τη βάλω να βάψει τα παπούτσια
μου.

βάψιμο (α): μακχιπέ, ο
 π.χ. *ο κχέρ μανγκέλ μακχιπέ = το*
σπίτι θέλει βάψιμο.

Συνών. μποιϊαμάκο = μποιϊάτισμα.

βάψιμο (β): μακχλανταριπέ, ο
 (ρηματ. ουσ. από το ρ.
 μακχλανταράβ, βλ. βάφω (β))

π.χ. *μακχλανταριπέ μανγκέλ ο*
τομαφίλι = βάψιμο θέλει το
αυτοκίνητο.

βάψιμο (γ): μακχλαριπέ, ο (ρηματ.
 ουσ. από το ρ. μακχλαράβ, βλ.
 βάφω (β)).

βγάζω (α) (μετβ. ρ.): ικαλάβ
 π.χ. *ικαλάβ ο σαάτο κατάρ μο βας*
 = *βγάζω το ρολόι από το χέρι μου,*
ικάλ ε γκιουρμπάβε και ο ντρομ =
βγάλε τα σκουπίδια στο δρόμο,
(φράση) ικαλντάς μαν αβρί κατάρ
με πατέ = μ' έβγαλε έξω από τα
ρούχα μου, καζόμ παρέ ικαλντάν
αβγκιέ; = πόσα λεφτά έβγαλες
σήμερα;

βγάζω (β) (ενεργ. διάμ. ρ.):
 ικαλνταράβ και (επιτατ. ενεργ.
 διαμ. ρ.) ικαλντανταράβ (*βάζω να*
βγάλει-ουν, κάνω να βγάλει-ουν,
κάνω να βγει-ουν)

π.χ. *νά ικαλντάρ μα(ν)ντέ με μενία*
 = *μη με βάζεις να βγάλω τα*
παπούτσια μου, τζαβ και ντοκτόρι,
τε ικαλνταράβ μο νταν = πάω στον
γιατρό, να βγάλω το δόντι μου,
ικαλνταρντάν μαν αβρί κατάρ με
σσέα = μ' έκανες να βγω έξω από
τα ρούχα μου.

βγαίνω (αμετβ. ρ.): ικλάβ
 π.χ. *ικλάβ αβρίκ, τε λαβ εμπούκα*
μπαλβάλ = βγαίνω έξω, να πάρω
λίγο αέρα, ιρακί ικλιλό κατάρ
πφα(ν)ντιπέ = χθες βγήκε από τη

φυλακή, ο κχαμ κλιλό· ντά πασστός; = ο ήλιος βγήκε· ακόμα κοιμάσαι;

(βλ. και ανεβαίνω, καβαλάω, σκαρφαλώνω).

Αντίθ. νταβ = μπαίνω, δίνω.

βγαλμένος (α) (μτχ.): ικαλντό,-ί π.χ. ο ντοκτορί πφε(ν)ντά κάι σι λεσκή κούι ικαλντί = ο γιατρός είπε ότι το χέρι του είναι βγαλμένο (εξαρθρωμένο).

Αντίθ. τχοντό = βαλμένος, μπιικαλντό = άβγαλτος, (ομόηχο τχοντό = πλυμένος).

βγαλμένος (β) (μτχ.):

ικαλνταρντό,-ί (από το ρ.

ικαλνταράβ βλ. βγάζω (β))

π.χ. ικαλνταρντό σι μο νταν = βγαλμένο είναι το δόντι μου.

Αντίθ. μπιικαλνταρντό = άβγαλτος.

βγάλσιμο (α): ικαλιπέ, ο

Αντίθ. τχοηπέ και τχοντιπέ = βάλσιμο, τοποθέτηση (ομόηχο τχοηπέ = πλύσιμο).

βγάλσιμο (β): ικαλνταριπέ, ο (από το ρ. ικαλνταράβ, βλ. βγάζω (β))

π.χ. ικαλνταριπέ μανγκέλ κο νταν = βγάλσιμο θέλει το δόντι σου.

βδομάδα: (βλ. εβδομάδα).

βεβαιωμένος: (βλ.

πιστοποιημένος).

βεβαιώνομαι: (βλ. πιστοποιούμαι).

βεβαιώνω: (βλ. πιστοποιώ).

βεβαίωση: (βλ. πιστοποίηση).

βελόνα: σουβ, η

π.χ. ούτε πι σουβ ιν μανγκέλ τε χα σαρέλ καβά = ούτε τη βελόνα του δε θέλει να χάσει αυτός (δηλ. είναι τσιγγούνης).

(σ.α.ένεση, βλ. και ένεση).

βελονάκι: σουβορί και σουιορί, η

(προφ. με συνίζηση ιο).

βελτιωμένος (μτχ.): λατσχαρντό,-ί

(κυριολ. καλυτερευμένος, από το ρήμα λατσχαράβ = καλυτερεύω μετβ. λατσχό = καλός).

βελτιώνομαι (αμετβ. ρ.):

λατσχάρντιαβ (= καλυτερεύω αμετβ.).

π.χ. λατσχάρντιλι η αβάβα = βελτιώθηκε ο καιρός.

βελτιώνω (μετβ. ρ.): λατσχαράβ (= καλυτερεύω μετβ.).

π.χ. μανγκάβ τε λατσχαράβ μι μπουκί = θέλω να βελτιώσω τη δουλειά μου.

βελτίωση: λατσχαριπέ, ο (= καλυτέρευση).

βελτιώσιμος (επίθ.):

λατσχαρντιμάσκο,-ι.

βελτιωτικός (επίθ.):

λατσχαρνταριμάσκο,-ι.

βενζινάς: μπενζιντζίο, ο

θηλ. μπενζιντζίκα, η.

βενζίνη: μπενζίνι, ο

π.χ. ατσχίλο ο τομαφίλι μι

μπενζινέσκο = έμεινε το αυτοκίνητο χωρίς βενζίνη.

βέρα: ανγκρουσνί, η (= δαχτυλίδι).

βεράντα: βερά(ν)ντα, η

π.χ. μπουτ σικνί κερντάν ε κχερέσκι βερά(ν)ντα = πολύ μικρή έκανες την βεράντα του σπιτιού.

βέργα: ροβλί και ροβλίκ, η

π.χ. τε λάβα τουκέ η ροβλί, τζανές σο κα κεράβ τούτ; = άμα σου πάρω τη βέργα, ξέρεις τι θα σε κάνω;

βεργίζω: (βλ. ραβδίζω).

βεργούλα: ροβλιορί, η.

βερεσέ (επίρρ.): βερεσιέ

π.χ. βερεσιέ κχάνικάσκε νι νταβ,

κας σι παρέ κα λελ = βερεσέ σε

κανέναν δεν δίνω, όποιος έχει

λεφτά θα πάρει.

βερεσές (ο): βερεσιτζιλίκο, ο.

βερικοκιά: ζερνταλίν, η.

βερίκοκο: ζερνταλία, η.

βερνίκι: τζιλάβα, η

π.χ. μακχάβ ε κασστά τζιλαβάσα = αλείφω τα ξύλα με βερνίκι.

βερνίκωμα: τζιλαβάσα-μακχιπέ, ο

(τζιλαβάσα = με βερνίκι, μακχιπέ = βάνιμο, άλειμμα).

βερνικωμένος (μτχ.): τζιλαβάσα-μακχλό,-ί

(τζιλαβάσα = με βερνίκι, μακχλό = βαμμένος, αλειμμένος).

βερνικώνω (μετβ. ρ.): τζιλαβάσα-μακχάβ.

(τζιλαβάσα = με βερνίκι, μακχάβ = βάφω, αλείφω).

βήμα: αντούμο, ο και αντύμο, ο

π.χ. κατάρ τζι κοτέ σι παντσ

αντούμορα = από δω μέχρι εκεί

είναι πέντε βήματα, μπουτ φφαρέ σι

κε αντούμορα, πφρ σίγο = πολύ

βαριά είναι τα βήματά σου,

περπάτα γρήγορα.

βηματίζω (αμετβ. ρ.): αντούμορα-τσαβ (= βήματα ρίχνω)

π.χ. ο χουρντό αντούμορα-τσχολ! = το μωρό βηματίζει!

βήξιμο: χασαηπέ, ο

π.χ. σαβό χασαηπέ σι καβά κάι

κερές! τζα κάι ντοκτόρι = τι βήξιμο

είναι αυτό που κάνεις! πήγαινε στο γιατρό.

βήχας: χας, ο

π.χ. σσιλάιλομ ντα ασταρντά μαν

χας = κρύωσα και μ' έπιασε βήχας,

ε παρέ ντα ο χας νι γκαράντον = τα

λεφτά και ο βήχας δεν κρύβονται,

(μτφ.) κα τσχινάβ κο χας = θα σου

κόψω τον βήχα.

βήχω (α) (αμετβ. ρ.): χασάβ

π.χ. χασάλ ο χουρντό = βήχει το

μωρό.

βήχω (β) (ενεργ. διαμ. ρ.):

χασανταράβ (= κάνω να βήχει-ουν)

π.χ. η τζιγκάρα χασανταρέλ μαν =

το τσιγάρο με κάνει να βήχω.

βία: (βλ. ζόρι (με το)).

βιάζομαι (αμετβ. ρ.): σιγκιαράβ

και ατζελάβα-κεράβ (= βιασύνη

κάνω)

π.χ. κερ σίγο, σιγκιαράβ = κάνε

γρήγορα, βιάζομαι, περέλ-παλάλ

τούτε κχόνικ ντα σιγκιαρές

γκαντικίν μπουτ; = σε κυνηγάει

κανείς και βιάζεσαι τόσο πολύ; νά

κερ-ατζελάβα = μη βιάζεσαι.

βιαστικά (επίρρ.): σιγκιαριμάσα και ατζελαβάσα (= με βιασύνη).

π.χ. ατζελαβάσα κχάντσικ νι

κερντόλ ντένκι = βιαστικά τίποτα

δεν γίνεται σωστό.

βιαστικός (επίθ.): σιγκιαρντό,-ί και ατζελετζίο,-ίκα

π.χ. σόσκε σαν γκαντικίν

σιγκιαρντό; = γιατί είσαι τόσο

βιαστικός;

βιαστικώς: (βλ. βιαστικά).

βιασύνη: σιγκιαριπέ, ο και

ατζελάβα, η

π.χ. κατάρ πο σιγκιαριπέ

μπισταρντάς τε λελ πε παρές = από

τη βιασύνη του ξέχασε να πάρει τα

λεφτά του, κατάρ ατζελάβα μο

πάλτο μπισταρντόμ τε λαβ = από τη

βιασύνη ξέχασα να πάρω το παλτό

μου.

βιβλιάριο: ντεφτέρι, ο (σ.α.

τετράδιο, σημειωματάριο, βιβλίο)

π.χ. ρεένγκο ντεφτέρι = εκλογικό

βιβλιάριο.

βιβλίο: κετάπο και βιβλίο, ο

π.χ. κάταρ λιάν καβά κετάπο; =

από πού πήρες αυτό το βιβλίο;

βίδα: βίντα και βίδα, η

π.χ. γεκ βίδα νασστί πουταρές; =

μια βίδα δεν μπορείς ν' ανοίξεις;

κιούφι ασταρντά η βίντα, ο(ν)ντάν

νι πουτάρντολ = σκουριά έπιασε η

βίδα, γι' αυτό δεν ανοίγει.

βίδωμα: βιδοσαριπέ, ο.

βιδωμένος (μτχ.): βιδοσαρντό,-ί.

βιδώνω (μετβ. ρ.): βιδοσαράβ.

βίλα: βίλα, η

π.χ. σαρ βίλα κερντιλό ο κχερ =

σαν βίλα έγινε το σπίτι.

βιολί: κεμανάβα, η

π.χ. (στίχοι από ποίημα Γ.Αλεξίου

«η κεμανάβα ε Ρομέσκι» = το βιολί

του Τσιγγάνου), πουταρέλ κο γκι ντα ροβνταρέλ λε η κεμανάβα κάι μπασσαλέλ ο Ρομ! = σ' ανοίγει την ψυχή και την κάνει να κλαίει το βιολί που παίζει ο Τσιγγάνος!

βιολιστής: κεμανατζίο, ο.

βιτρίνα: βιτρίνα, η.

π.χ. κος σσουκάρ ε πσιγιόσκι βιτρίνα = σκούπισε ωραία (καλά) τη βιτρίνα του ψυγείου.

(υποκ.) βιτρινίσα, η

βιτριόλι: κεζάπο, ο

π.χ. κα κοραράβ τουτ κεζαπέσα = θα σε τυφλώσω με βιτριόλι.

βιώνω: (βλ. ζω).

βιώσιμος: (βλ. ζωτικός).

βλάβη: ζαράρι, ο (κυριολ. ζημιά)

π.χ. μπουτ μπαρό ζαράρι κερντιλό κάι τομαφιλέσκι μάκινα = πολύ μεγάλη βλάβη έγινε στου αυτοκινήτου τον κινητήρα.

βλάκας (ο) (α): σσαπσάλι, ο

π.χ. νι ακχιαρέλ ο σσαπσάλι = δεν καταλαβαίνει ο βλάκας (σ.α. κουτός, χαζοχαρούμενος).

Αντίθ. πφιννό = πονηρός, έξυπνος, μπουτζανγκλό = πολύξερως, έξυπνος.

βλάκας (η): σσαπσάλκα, η (σ.α. κουτή, χαζοχαρούμενη).

Αντίθ. πφιννί = πονηρή, έξυπνη, μπουτζανγκλί = πολύξερη, έξυπνη.

βλάκας (β) (άκλ.επιθ.): χαουμέ (βλ. και κουτός).

Συνών. παλοκάν = παλαβός, ντιλό = τρελός.

Αντίθ. μπουτζανγκλό = έξυπνος, πολύξερως, πφιννό = πονηρός, έξυπνος.

βλάκας (ο) (γ): σερσέμι, ο

π.χ. καλέ σερσεμέ αρακχντάν τε λες; = αυτόν τον βλάκα βρήκες να πάρεις (να παντρευτείς);

θηλ. σερσέμκα, η.

βλακεία (α): σσαπσσαλούκο, ο (σ.α. κουταμάρα, χαζομάρα).

βλακεία (β): χαουμιπέ, ο

Αντίθ. μπουτζανγκλιπέ = εξυπνάδα.

βλακεία (γ): σερσεμλικο, ο.

βλάπτω (μετβ. ρ.): ζαράρι-κεράβ (= ζημιά κάνω).

π.χ. ο μπουτ χαπέ ζαράρι-κερέλ = το πολύ φαί βλάπτει.

Αντίθ. φαϊντάβα-κεράβ = ωφελώ, γιαρντούμο-κεράβ = βοηθώ.

βλέμμα: ντικχιπέ, ο (= κοίταγμα) και γιακ, η (= μάτι), (ντικχιπέ σ.α. εξέταση, φροντίδα, προσοχή παρατήρηση).

π.χ. ντικχλά μαν πφιννέ γιακχάσα = με είδε με πονηρό βλέμμα.

(ομόηχο γιακ = φωτιά).

βλέπω (αμετβ.και μετβ.ρ.):

ντικχάβ

π.χ. ντικχλάν σο κερντιλό; = είδες τι έγινε; ντικχάβ τιλεόραση = βλέπω τηλεόραση, σο ντικχλά μαν, γκελόταρ = μόλις με είδε, έφυγε, νι μανγκάβ τε ντικχάβ λε ανγκλά με γιακχά = δεν θέλω να τον δω μπροστά στα μάτια μου, (όρκος νεονύμφων) χουρντέσκι γιακ τε να ντικχάβ = μωρού μάτι να μην δω. (βλ. και κοιτάζω), (ντικχάβ σ.α. φροντίζω, προσέχω, εξετάζω, παρατηρώ).

βλεφαρίδα: (βλ. ματόκλαδο).

βλέφαρο: γιακχάκο-καπάκο, ο (= ματιού καπάκι).

βλέψεις: ντικχιμάτα, ε (πληθ. της λέξης ντικχιπέ, ο = κοίταγμα, βλέμμα, όραση, σ.α. εξέταση, προσοχή, φροντίδα, μελέτη, παρατήρηση, παρακολούθηση, επίβλεψη).

βογκητό: μουϊτχιπέ, βασικαριπέ, βακισαριπέ και μπαρμάκο, ο (κυριολ. φώναγμα).

βογκίζω: (βλ. βογκώ).

βογκώ (αμετβ. ρ.): μουϊτχαβ, βασικαράβ, βακισαράβ και μπαρίαβ (κυριολ. φωνάζω).

π.χ. μούιτχολας κατάρ η ντουκ = βογκούσε από τον πόνο.

βοδάμαξα: γκουρουβένγκο-ουρντόν, ο.

βόδι: γκουρούβ, ο
(γκουρουβνί = αγελάδα).

π.χ. σαρ γκουρούβ κερντιλό κατάρ ο μπουτ χαπέ = σαν βόδι έγινε από το πολύ φαί.

βοδινός (επίθ.): γκουρουβανό,-ί και γκουρουβέσκο,-ι.

π.χ. γκουρουβέσκο μας = βοδινό κρέας, γκουρουβανέ σσινγκά = βοδινά κέρατα.

βοήθεια: γιαρντούμο, ο και γιαρντύμο, ο

π.χ. μπουτ μπουκί σίμαν, μανγκάβ κο γιαρντούμο = πολλή δουλειά έχω, θέλω τη βοήθειά σου, σαβό γιαρντούμο σίμαν τούταρ; = ποια βοήθεια έχω από σένα;

βοηθός (ο): γιαρντουμτζίο, ο και γιαρντύμτζίο, ο

π.χ. (ευχή) ο Ντελ γιαρντουμτζίο τε αβέλ τουκέ = ο Θεός βοηθός σου να είναι.

βοηθός (η): γιαρντύμτζύκα και γιαρντουμτζίκα, η

π.χ. καγιά σι μι γιαρντύμτζύκα = αυτή είναι η βοηθός μου.

βοηθώ (μετβ. ρ.): γιαρντούμο-κεράβ (= βοήθεια κάνω)

π.χ. κόρκορι κερντά πο κχερ· νι κερντά λεσκέ γιαρντούμο κχόνικ = μόνος του έκανε (έχτισε) το σπίτι του· δεν τον βοήθησε κανείς, κερ-γιαρντούμο κε νταντέσκε = βόηθα τον πατέρα σου.

Συνών. φαϊντάβα-κεράβ = ωφελώ.

Αντίθ. ζαράρι-κεράβ = ζημιώνω, βλάπτω.

βόθρος: βόθρο, ο

π.χ. πφερντιλό ο βόθρο = γέμισε ο βόθρος.

βοϊδοκεφαλή: γκουρουβανό-σσορό και γκουρουβέσκο-σσορό, ο.

βολή: τσχοηπέ και τσχοουντιπέ, ο (κυριολ. ρίζιμο, τσχαβ = ρίχνω).

βόλι: κρουσσούμο, ο (σ.α. μεταλλική μπίλια)

π.χ. (κατάρα) μπαρέ

κρουσσούμορα τε τσαλαβέν τουτ ντα τε μερές = μεγάλα βόλια να σε χτυπήσουν και να πεθάνεις.

βόλτα: πφiriπέ, ο (= περπάτημα)

π.χ. κ' αβές πφiriμάσκε; = θα 'ρθεις για βόλτα;

βολτάρισμα: πφiraηπέ, ο (σ.α. κυκλοφορία).

βολτάρω (αμετβ. ρ.): πφiraβάμαν

π.χ. σαστό γκιέ πφiraβέστουτ· κάνα κα κερές μπουκί; = όλη την ημέρα βολτάρεις· τότε θα δουλέψεις;

(πφiraβάμαν κυριολ. περπατώ τον εαυτό μου).

βόμβα: μπού(μ)μπα, η.

βομβαρδίζω (μετβ. ρ.):

μπού(μ)μπε-τσχαβ (= βόμβες ρίχνω).

βόσκημα: τσαραριπέ και τσαρα-βιπέ, ο.

π.χ. τσαραριπέ μανγκέν ε μπακρέ = βόσκημα θέλουν τα πρόβατα.

βοσκός: τσομπάνο, ο (θηλ. τσομπάνκα, η).

βόσκω (μετβ. ρ.): τσαραράβ και τσαραβάβ

π.χ. ο τσομπάνο τσαραρέλ ε μπακρέν κάι τσαήρι = ο βοσκός βόσκει τα πρόβατα στο λιβάδι. (τσαρ = χόρτο).

βόσκω (αμετβ. ρ.): τσαράβ

π.χ. ο γκρας τσαρόλ = το άλογο βόσκει.

(βλ. ομόηχο τσαράβ = γλείφω).

βότανο: ντραπ, ο (σ.α. φάρμακο).

βότκα: βότκα, η

π.χ. τσαλαντάμαν η βότκα α(ν)ντόμο σσορό = με χτύπησε η βότκα στο κεφάλι.

βότσαλο: ντενιζέσκο-μπαρορό, ο (= θαλασσινό-πετραδάκι).

βουβός: (βλ. μουγγός).

βουή: σσολ, ο
(βλ. και σφύριγμα).

βουητό: (βλ. βούϊσμα).

βουϊζω (αμετβ. ρ.): σσολ-νταβ (= βουή δίνω)

π.χ. σσολ-ντεν με κανά = βουϊζουν τα αυτιά μου.

(βλ. και σφυρίζω).

βούϊσμα: σσολντιπέ, ο.

βούκινο (μτφ.): ντα(ν)ντανάβα, η

π.χ. κα κεράβ τουτ ντα(ν)ντανάβα

κάι σαν τσορνό = θα σε κάνω

βούκινο που είσαι κλεφταράς

Συνών. ασσου(ν)νταριπέ =

διάδοση, διαλάλημα,

ασσου(ν)νταράβ = διαδίδω,

διαλαλώ.

βούλα (στρογγυλόσχημη κηλίδα): νταμγκάβα, η

π.χ. παρνό κοτόρ καλέ

νταμγκαβένσα = άσπρο ύφασμα με

μαύρες βούλες (βλ. και πιτσιλάδα).

Βουλγαρία: Μπουλγκαρία, η

π.χ. κάι Μπουλγκαρία ντα σι μπουτ

ρομά = και στη Βουλγαρία

υπάρχουν πολλοί Τσιγγάνοι.

Βούλγαρος: Μπουλγκάρι, ο.

Βουλγάρα: Μπουλγκάρκα, η.

βούλιαγμα: μπαταμάκο, ο (σ.α.

λέρωμα).

βουλιάζω (αμετβ. ρ.): μπατίαβ
(σ.α. λερώνομαι).

π.χ. νά τζα κατάρ καβά ντρομ, κα

μπατίορ ο τομαφίλι = μην πηγαίνεις

απ' αυτόν το δρόμο, θα βουλιάξει το

αυτοκίνητο.

βούλωμα: πφα(ν)ντιπέ, ο (κυριολ.

κλείσιμο, σ.α. φυλακή, δέσιμο,

κούμπωμα).

βουλωμένος (μτχ.): πφα(ν)ντό,-ί

(κυριολ. κλειστός, κλεισμένος, σ.α.

φυλακισμένος, δεμένος,

κουμπωμένος).

βουλώνω (μετβ. ρ.): πφά(ν)νταβ

(κυριολ. κλείνω μετβ. σ.α.

φυλακίζω, δένω, κουμπώνω)

π.χ. πφα(ν)ντόμ η χύβ γιπσόσα =

βούλωσα την τρύπα με γύψο, (μτφ.)

πφα(ν)ντά λεσκό μουί ζάλακ

παρένσα = του βούλωσε το στόμα

με λίγα λεφτά.

βουνάκι: (βλ. βουναλάκι).

βουναλάκι: βοσσορό και

μπαλκανίσι, ο.

βουνίσιος (επίθ.): βοσσέσκο,-ι και

μπαλκανέσκο,-ι

π.χ. μπαλκανέσκι μπαλβάλ =

βουνίσιος αέρας.

βουνό: βοζς και μπαλκάνο, ο

π.χ. γιβαλέ σι ε μπαλκία =

χιονισμένα είναι τα βουνά.

βουνοπλαγιά: βοσσέσκι-ρικ και

μπαλκανέσκι-ρικ, η.

βούρκος: μπατάκο, ο

π.χ. πελό α(ν)ντό μπατάκο = έπεσε

μες στον βούρκο. (σ.α. βάλτος).

βούρτσα: φουρτσάβα, η

π.χ. μανγκάβ η φουρτσάβα τε

μακχάβ ο κχερ = θέλω τη βούρτσα

να βάψω το σπίτι.

βουρτσάκι: φουρτσαβίσα, η.

βουρτσίζω (μετβ. ρ.):

φουρτσαβάσα-μοράβ (= με

βούρτσα τρίβω) και φουρτσαάλιαβ

(προφ. με συνίζηση ια)

π.χ. φουρτσαβάσα-μοράβ με

ντα(ν)ντά = βουρτσίζω τα δόντια

μου.

βούρτσισμα: φουρτσαβάσα-μοριπέ

(= με βούρτσα τρίψιμο) και

φουρτσαλαμάκο, ο.

βουρτσισμένος (μτχ.):

φουρτσαβάσα-μορντό,-ί (= με

βούρτσα τριμμένος) και (άκλ.επιθ.)

φουρτσαλαμούσσι.

βούτηγμα: μπολιπέ, ο

(αντικειμένου ή ανθρώπου σε υγρό)

(βλ. και βάφτιση) και τσουηπέ, ο

(κολυμβητή στη θάλασσα κ.α.).

(τσχουηπέ κυριολ.= ρίζιμο).
βουτηγμένος (μτχ.): μπολντό,-ί (βλ. και βαφτισμένος).
βουτιά: τσχουηπέ, ο (= ρίζιμο).
βούτυρο: κχιλ, ο (= λάδι).
βουτώ (αμετβ. ρ.): τσχάμαν (= ρίχνομαι, ρίχνω τον εαυτό μου) π.χ. τσχάμαν α(ν)ντό ντενίζι = βουτώ στη θάλασσα.
βουτώ (μετβ. ρ.): μπολάβ π.χ. μπολάβ ο μαρνό α(ν)ντί ζουμί = βουτώ το ψωμί στο φαγητό. (βλ. και βαφτίζω).
βραδάκι: ρακιορί και ρατορί, η.
βραδιάζει: (βλ. νυχτώνει).
βραδιάζομαι: (βλ. βραδιάζω αμετβ.).
βραδιάζω (μετβ. ρ.): ρακιαράβ π.χ. ντα κάνα ρακιαρντάς ο Ντελ ο γκιβέ, ιρισάιλαμ κάι αμαρέ κχερά = και όταν βράδιασε ο Θεός τη μέρα, γυρίσαμε στα σπίτια μας.
βραδιάζω (αμετβ. ρ.): ρακιβάβ και ρακιάβαβ π.χ. ρακιλάμ τζι τε αρακχάς λεσκό κχερ = βραδιάσαμε μέχρι να βρούμε το σπίτι του.
βράδιασμα: (βλ. νύχτωμα).
βραδιάτικα (επίρρ.): ρακιάσα π.χ. κάι τζας ρακιάσα; = πού πας βραδιάτικα; (σ.α. το βράδυ π.χ. ρακιάσα κα ιρισάαβ = το βράδυ θα γυρίσω).
βραδινός: (βλ. νυχτερινός).
βράδυ: ρατ και ρακί, η π.χ. (στίχοι από το ποίημα Γ.Αλεξίου «η σεβντάβα» (= ο έρωτας): σάντε με γιακχά τε πφά(ν)νταβα ντα τε μεράβ ντα πάλε α(ν)ντέ κε σουνέ ερ η ρατ κα αβάβ = ... μόνο τα μάτια μου αν κλείσω και πεθάνω και πάλι στα όνειρά σου θα έρχομαι κάθε βράδυ, εκ ρατ κα πασσιτάβ κοτέ = ένα βράδυ θα κοιμηθώ εκεί. (βλ. ομόηχο ρατ = αίμα).

(βλ. και νύχτα).
(υποκ.): ρακιορί, η και ρατορί, η *Αντίθ. γκιβέ = μέρα, γκιέ = μέρα.*
βραδύγλωσσος (επίθ.): φφαρέ-τσχιμπάκο, ι.
βραδυκίνητος: (βλ. βραδύς).
βραδύς (επίθ.): φφαρό,-ί (κυριολ. βαρύς, σ.α. αργός, βραδυκίνητος, αργοκίνητος, δυσκίνητος). *Αντίθ. σσεβίκι = σβέλτος, γρήγορος, ευκίνητος, ταχύς, γρήγορα, σβέλτα, ταχέως.*
βραδύτητα: γιαβασσλούκο, ο (σ.α. πραότητα, ηπιότητα γιαβάσσι = αργά, ήσυχα, ήσυχος, ήπιος, σιγανός)
βράζω (αμετβ. ρ.): κιριάβ π.χ. κιρόλ ο παί οπρά σόμπα = βράζει το νερό πάνω στη σόμπα, τζανές σαρ σομ ακανά; κιριάβ κατάρ μι χολί = ξέρεις πώς είμαι τώρα; βράζω απ' τον θυμό μου, ντά νι κιριλό ο μας; = ακόμα δεν έβρασε το κρέας;, (μτφ.) τερνό σι κιρόλ λεσκό ρατ = νέος είναι βράζει το αίμα του.
βράζω (μετβ. ρ.): κιραβάβ και ταβάβ π.χ. κιραβάβ ο μας = βράζω το κρέας, ταβντέμ τουκέ ντούι αρνέ = σου έβρασα δύο αυγά.
βράζω (ενεργ. διαμ. ρ.): κιρανταράβ (= βάζω να βράσει-ουν, κάνω να βράσει-ουν) π.χ. κα κιρανταράβ μανγκέ κάι μι ρομνί τριν αρνέ = θα βάλω τη γυναίκα μου να μου βράσει τρία αβγά (μτχ. κιρανταρντό, -ι = βρασμένος, -η, ρηματ. ουσ. κιρανταριπέ, ο = βράσιμο).
βράκα: σοστέν, η π.χ. κα σουβές με τσχάκε σοστέν; = θα ράψεις για την κόρη μου βράκα; (χαρνί-σοστέν = κιλότα, σώβρακο. Χαρνί = κοντή, χαμηλή).
(υποκ.): σοστεορί, η.

βράκα (για) (επίρρ.): σοστεάκε (χρησιμοποιείται μτφ. ως απάντηση στη λέξη σόσκε ή σόσταρ; = γιατί; για να δηλώσει υπεκφυγή, να δείξει ότι υπάρχει λόγος)

π.χ. -σόσκε νι αβές του ντα; -σοστεάκε = -γιατί δεν έρχεσαι κι εσύ; -για βράκα (υπάρχει λόγος) (όπως λέμε -γιατί; -για της γάτας το αυτί, -ξέρω -ξεράδια κλπ.

βράση: (βλ. βράσιμο).

βράσιμο: κираηπέ και ταβιπέ, ο.

π.χ. μαγκέλ νταά κираηπέ ο μας = θέλει ακόμα βράσιμο το κρέας.

βρασμένος (μτχ.): κிரαντό,-ί και ταβντό-ί

π.χ. ε αρνέ σαρ μαγκές λεν, κிரαντέ ή πεκέ; = τα αυγά πώς τα θέλεις, βρασμένα ή τηγανητά; κிரαντό σι ο μας = βρασμένο είναι το κρέας.

Αντίθ. μπικιραντό = άβραστος.

βραστός:(βλ. βρασμένος).

βραχιολάκι: μπιλεζικίσι, ο

βραχιόλι: μπιλεζικό και κορό, ο. (βλ. ομόηχο κορό = τυφλός).

βραχνιάζει (η φωνή μου): μι-λαλί-ατσχέλ και μι-σέζι-ατσχέλ (κατά λέξη: η φωνή μου σταματάει)

π.χ. μι λαλί ατσχίλι και μούιτχαντομ μπουτ = βράχνιασε η φωνή μου που φώναξα πολύ.

βράχος: κράμινα, η (σ.α. κοτρώνα).

βρε: (βλ. ρε).

βρεγμένος (μτχ.): κινγκό,-ί

π.χ. κινγκέ πατέ = βρεγμένα ρούχα, (φράση) ο κινγκό ε μπρουσσουμέσταρ νι τρασσάλ = ο βρεγμένος από τη βροχή δεν φοβάται.

Αντίθ. σσουκό = στεγνός, ξερός, μπικινγκό = άβρεχτος, αμούσκευτος.

βρέξιμο: κινγκιπέ, ο και κινγκαριπέ, ο

Αντίθ. σσουκιαριπέ = στέγνωμα.

βρεσίδι: (βλ. εύρημα).

βρέσιμο: αρακχαηπέ, αρακχιπέ, ρακχαηπέ και ακχαηπέ, ο (σ.α. ανακάλυψη, εντοπισμός).

βρεφικός (επίθ.): χουρντικανό,-ί π.χ. χουρντικανέ πατέ = βρεφικά ρούχα, χουρντικανέ τσοράπορα = βρεφικές κάλτσες. (βλ. και παιδικός).

βρέφος: χουρντό, ο (βλ. και μωρό, παιδί).

βρέχει (απροσ. ρ.): μπρουσσούμ-ντελ (= βροχή δίνει).

π.χ. η τιλεόρασι πφε(ν)ντά κάι κα ντελ-μπρουσσούμ = η τηλεόραση είπε ότι θα βρέξει, (αληγ.) καβά μαγκέλ σάντε κάι λέσκι ταρλάβα μπρουσσούμ τε ντελ! = αυτός θέλει μόνο στο δικό του χωράφι να βρέχει! (δηλ. είναι συμφεροντολόγος), κα ντελ-μπρουσσούμ, τζα κίντε ε σσέα αβράλ = θα βρέξει, πηγαινε να μαζέψεις τα ρούχα από έξω.

βρέχομαι (αμετβ. ρ.): κινγκαράμαν και κινγκιάβ

π.χ. ε χουρντέ κινγκαρένπεσ κάι τσεσσμάβα = τα παιδιά βρέχονται στη βρύση, κινγκιλόμ κατάρ ο μπρουσσούμ = βράχηκα από τη βροχή.

Αντίθ. σσουκιάβ = αμετβ.

στεγνώνω, ξεραίνομαι.

βρέχω (μετβ. ρ.): κινγκαράβ και κινγκιαράβ

π.χ. κινγκιαράβ με μπαλά = βρέχω τα μαλλιά μου.

Αντίθ. σσουκιαράβ = μετβ.

στεγνώνω, ξεραίνω.

βρίζομαι (αμετβ. ρ.): κουσσάμαν και ακουσσάμαν

π.χ. σόσκε κουσσένπεσ καλά ε ντούι; = γιατί βρίζονται αυτοί οι δύο;

βρίζω (α) (αμετβ.και μετβ.ρ.): κουσσάβ

π.χ. σα κουσσέλ, κάνα χολάολ = όλο βρίζει, όταν θυμώνει, σόσταρ κουσσές μαν; = γιατί με βρίζεις; (βλ. ομόηχο κουσσάβ = ξεριζώνω).

βρίζω (β) (αμετβ. και μετβ. ρ.):

ακουσσάβ

π.χ. νά κα ακουσσές = δε θα βρίζεις.

βρίζω (γ) (ενεργ. διαμ. ρ.):

κουσσανταράβ (= βάζω να βρίσει-ουν)

π.χ. κα κουσσανταράβ τουτ κάι μι ντέι = θα βάλω τη μάνα μου να σε βρίσει.

βρισιά (α): κουσσιπέ, ο.

βρισιά (β): ακουσσιπέ, ο.

βρίσιμο: (βλ. βρισιά).

βρίσκομαι (α) (αμετβ. ρ.):

ρακχάντιαβ και αρακχί(ν)ντιαβ

π.χ. κάι ρακχάντος ακανά; = πού βρίσκεσαι τώρα; (σ.α. συναντιέμαι, εντοπίζομαι).

Αντίθ. χασάρντιαβ = χάνομαι, εξαφανίζομαι.

βρίσκομαι (β) (αμετβ. ρ.):

αρακχάντιαβ και ακχάντιαβ

π.χ. ακχάντιλε ε παρέ = βρέθηκαν τα λεφτά, κάι αρακχάντος ντα μούιτχος αγκαντάλ; = πού βρίσκεσαι και φωνάζεις έτσι; κάι κα ακχάντιας; = πού θα βρεθούμε; (σ.α. εντοπίζομαι, συναντιέμαι).

βρίσκω (α) (μετβ. ρ.): ρακχαβάβ

και αρακχάβ

π.χ. ρακχαντόμ με νατάρα = βρήκα τα κλειδιά μου, ρακχαντόμ μπουκί = βρήκα δουλειά, ροντέμ λες, αμά νασστί αρακχλέμ λες κχάτινέ(ν)ντε = τον έψαξα, αλλά δεν μπόρεσα να τον βρω πουθενά, κάταρ ρακχαντάν καλέ ρομνά; χαλά τουτ = από πού τη βρήκες αυτή τη γυναίκα; σ' έφαγε, (σ.α. συναντώ, εντοπίζω, ανακαλύπτω).

Αντίθ. χασαράβ = χάνω.

βρίσκω (β) (μετβ. ρ.): αρακχαβάβ και ακχαβάβ

π.χ. αρακχαντόμ μι μπειλάβα τούσα = βρήκα τον μπελά μου με σένα, κάι κα ακχαβάβ τουτ αϊράτ; = πού θα σε βρω απόψε; κάι αρακχαντάν καλέ τζουκελέ; = πού βρήκες αυτό το σκυλί; (σ.α. ανακαλύπτω, εντοπίζω).

βρίσκω (γ) (ενεργ. διαμ. ρ.):

αρακχανταράβ, ρακχανταράβ και ακχανταράβ (= βάζω να βρει-ουν, κάνω να βρει-ουν, κάνω να βρεθεί-ουν)

π.χ. κάι ντα τε τζας, κα αρακχανταράβ τουτ λέστε = όπου και να πας, θα τον βάλω να σε βρει (αρακχανταρντό, -ί, ρακχανταρντό, -ί, ακχανταρντό, -ι μηχ. = εντοπισμένος, αρακχανταριπέ, ρακχανταριπέ, ακχανταριπέ, ο = εντοπισμός, εύρεση).

βρομιά (α): κχα(ν)ντινιπέ, ο (σ.α. τεμπελιά)

π.χ. μπουτ κχα(ν)ντιπέ σι α(ν)ντέ λακό κχερ = πολλή βρομιά έχει μες στο σπίτι της.

Αντίθ. τεμιζλίκο = καθαριότητα.

βρομιά (β): μελαλιπέ και μισκι(ν)νίκο, ο.

βρομιά (γ): πισλίκο, ο (σ.α. ακαθαρσία, πισλίκορα ή πισλίτσα, ε = ακαθαρσίες (οι)).

βρομιάρης (επίθ.): κχα(ν)ντινό, -ί (σ.α. τεμπέλης)

π.χ. μπουτ κχα(ν)ντινί σι λεσκή ρομνί = πολύ βρομιάρα είναι η γυναίκα του.

(βλ. και βρόμικος, τεμπέλης).

Αντίθ. τεμίζι = καθαρός.

βρόμικος (α) (επίθ.): μελαλό, -ί (σ.α. λερωμένος) και κχα(ν)ντινό, -ί (σ.α. τεμπέλης)

π.χ. μελαλέ σι κε τσανγκά· τζα χαλάβ λεν = βρόμικα είναι τα πόδια

σου· πήγαινε να τα πλύνεις,
κχα(ν)ντινό κχερ = βρόμικο σπίτι.
Αντίθ. *τεμίζι* = καθαρός.

βρόμικος (β) (επίθ.): πίσι,-κα,
μισκίνι,-κα και (άκλ.επιθ.) πίσι,
μισκίνι

π.χ. πίσι σι ο παϊ = βρόμικο είναι
το νερό, πίσι βαστένσα νά χα μαρνό
= με βρόμικα χέρια μη τρωσ ψωμί,
πίσι πφερασά νί κα πφενές =
βρόμικα λόγια δε θα λες.

(σ.α. βρομιάρης-α π.χ. μισκίγκα σι
λεσκί ρομνί, λακό κχερ κχά(ν)ντελ
= βρομιάρα είναι η γυναίκα του, το
σπίτι της βρομάει).

βρόμισμα: κχα(ν)νταριπέ, ο (σ.α.
αρωμάτισμα).

βρομισμένος (μετβ. ρ.):

κχα(ν)νταρντό,-ί (σ.α.
αρωματισμένος).

βρομοδουλειά: κχα(ν)ντινί-μπουκί,
η

π.χ. σαβέ κχα(ν)ντινέ-μπουκιά σι
καλά κάι κερές; = τι βρομοδουλειές
είναι αυτές που κάνεις;

βρομοκουβέντα: κχα(ν)ντινί-
όρμπα, η

π.χ. αβέρ ντρομ τε να ασσουνάβ
κατάρ κο μούι γκασαβέ
κχα(ν)ντινέ-όρμπε = άλλη φορά να
μην ακούσω από το στόμα σου
τέτοιες βρομοκουβέντες.

βρομόπαιδο: κχα(ν)ντινό-χουρντό,
ο.

βρομόστομος (επίθ.): κχα(ν)ντινέ-
μόσκο,-ι.

π.χ. μπουτ κχα(ν)ντινέ-μόσκο σι,
σα λουμπνέ όρμπε πφενέλ = πολύ
βρομόστομος είναι, όλο πρόστυχα
λόγια λέει.

βρομώ (αμετβ. ρ.): κχά(ν)νταβ

π.χ. κχά(ν)ντελ κο μούι = βρομάει
το στόμα σου.

(βλ. και μυρίζω).

βρομώ (μετβ. ρ.): κχα(ν)νταράβ

π.χ. κχα(ν)νταρντάν ο κχερ καλέ
πουρουμένσα = βρόμησες το σπίτι
μ' αυτά τα κρεμμύδια. (σ.α.
αρωματίζω).

βροντόφωνος (επίθ.): ζουραλέ-
σεζέσκο,-ι (= δυνατόφωνος) και
ζουραλέ-λαλάκο,-ι (=
δυνατόφωνος), (ζουραλό = δυνατός,
σέζι ή λαλί = φωνή) και ζουραλέ-
σεζάκο,-ι (= δυνατόφωνος).

βροχερός (επίθ.):

μπρουσσουμαλό,-ι και
μπρουσσουμνταλό,-ί

π.χ. μπουσσουμνταλί σικάντολ η
αβάβα = βροχερός φαίνεται ο
καιρός.

βρόχινος (επίθ.):

μπρουσσουμέσκο,-ι και
μπρουσσου(ν)ντέσκο,-ι

π.χ. μπουσσουμέσκο παϊ =
βρόχινο νερό.

βροχή: μπουσσούμ και
μπρουσσού(ν)ντ, ο

π.χ. κατάρ ο μπουσσούμ νασσί
γκελόμ κάι μι μπουκί = από τη
βροχή δεν μπόρεσα να πάω στη
δουλειά μου, κάι τζας α(ν)ντό
μπρουσσούμ; = πού πας μες στη
βροχή; ατσχίλό ο μπουσσούμ =
σταμάτησε η βροχή.

βροχούλα: μπουσσουμορό και
μπρουσσου(ν)ντορό, ο.

βρύση: τσεσσμάβα, η

π.χ. πφά(ν)ντε η τσεσσμάβα =
κλείσε τη βρύση, (φράση) γκελό
κάι τσεσσμάβα, αμά παϊ νασσί
πιλά = πήγε στη βρύση, αλλά νερό
δεν μπόρεσε να πιεί (δηλ. έφτασε
κοντά στην επιθυμία του, αλλά δεν
μπόρεσε να την ολοκληρώσει).

βρυσούλα: τσεσσμαβίσα, η.

βύζαγμα: (βλ. θήλασμα).

βυζαίνω (αμετβ. ρ.): (βλ. θηλάζω).

βυζαίνω (μετβ. ρ.): (βλ. θηλάζω).

βυζάκι: τσουτσορί, η.

βυζαρού: μπαρέ-τσουτσένγκι, η
(κατά λέξη: μεγαλοβυζού)

π.χ. μπαρέ-τσουτσένγκι τσχορί =
βυζαρού κοπέλα.

βυζί: τσουτσί, η
π.χ. μπαριλέ κε τσουτσά =
μεγάλωσαν τα βυζιά σου.

βυζούνι: (βλ. σπυρί).

βυσσινιά: φισσινίλιν, η.

βύσσινο: φίσσνα, η.

βώλος: τοπάτσι, ο.

(υποκ.): τοπατσίσι, ο.